

Kasuistik

Ugeskr Læger 2023;185:V09220531

Ekstrem patologisk kravundgående adfærd hos børn med autisme

Pernille Darling Rasmussen^{1, 2}

1) Hejmdal Privathospital, 2) Center for Evidensbaseret Psykiatri, Psykiatrisk Forskningsenhed, Psykiatrien Region Sjælland, Slagelse

Ugeskr Læger 2023;185:V09220531

Den ikkeofficielt anvendte diagnose »ekstrem kravundgående adfærd« har i de senere år vundet indpas i forsøget på at forklare, hvorfor nogle børn udviser særligt kravafvisende adfærd. Tilstanden benævnes pathological demand avoidance (PDA) og blev først beskrevet af *Elisabeth Newson* [1], der anså den for at gælde for en subgruppe af børn, som adskilte sig fra autismespektrumforstyrrelser (ASF) ved otte kriterier (**Tabel 1**) [2].

TABEL 1 Kriterier for pathological demand avoidance. Tabellen er gengivet, oversat og justeret med skriftlig tilladelse fra [2], hvor fuld referenceliste til tabellen kan ses.

PDA-træk		
no.	beskrivelse	Overlapper/overlapper ikke*
1	Passiv udviklingshistorie det 1. leveår	Overlapper med diagnosekriterierne for afvigende tidlig udvikling
2	Vedvarende modstand mod og undgåelse af hverdagskrav	Overlapper ikke
3	På overfladen sociale færdigheder men tilsyneladende med manglende social identitet, stolthed og skam	Overlapper Problemer knyttet til selvet og selvrefererende emotioner er forbundet med ASF generelt Heller ikke sociabilitet regnes længere for usædvanligt hos gruppen med ASF og det norske »Projekt Væremåte« fandt at over 70% scorede mindst »i nogen grad« på sociabilitet
4	Humørsvingninger og impulsivitet som følge af behov for kontrol	Overlapper delvist Problemer med regulering af følelser og impulsivitet er ikke usædvanligt ved ASF
5	Komfortabel i rollespil og »lade som om«-leg	Overlapper ikke
6	Sprogforsinkelse som muligt resultat af passivitet	Overlapper Forsinket sprogudvikling er almindelig ved ASF
7	Tvangspræget adfærd	Overlapper Tvangspræget adfærd er defineret blandt diagnosekriterierne for ASF
8	Bløde neurologiske tegn, f.eks. motorisk dysregulering og klodsethed	Overlapper Neurologiske »soft signs« er almindelige ved ASF

ASF = autismespektrumforstyrrelser; PDA = pathological demand avoidance.

a) Forfatterens kommentarer.

Siden har validiteten af fænomenet og værdien i at adskille PDA fra ASF været omdiskuteret. En norsk forskergruppe har gennemgået litteraturen og fundet, at PDA ser ud til kun at adskille sig fra ASF på to områder: 1) i form af vedvarende ekstrem modstand mod og undgåelse af dagligdagskrav og 2) ved at barnet synes at trives med rolle- og »lade som om«-leg [2]. I et systematisk review konkluderes, at der ikke på nuværende tidspunkt er tilstrækkelig evidens til en diskussion om, hvorvidt PDA skal opfattes som en selvstændig tilstand eller som en autismesubtype [3]. Det er ligeledes beskrevet, at forældre til disse børn ofte længe har søgt hjælp og har kunnet opleve, at deres evne i forældreskabet betvivles af omgivelserne [4].

SYGEHISTORIE

To familier med drenge på hhv. ni og elleve år blev henvist til psykiatrisk udredning. De to drenges historier

havde følgende fællestræk: udtalt mistrivsel, skolevægning og voldsomme affektudbrud, der omfattede selvskade og suicidaltrusler. Begge sæt forældre beskrev uafhængigt af hinanden, at de kunne genkende det beskrevne i PDA-profilen, herunder en påfaldende stor diskrepans i funktionsniveau i hhv. skoleregi og hjemme. I hjemmet var begge drenge generelt velfungerende med evne og interesse for at være en del af det sociale fællesskab, dog med pludseligt indsættende nedsmeltninger, der viste sig ved angst og vredesudbrud efterfulgt af regressiv adfærd, selvbebrejdelse og udmattelse.

I skoleregi oplevedes en meget uforudsigelig og udadreagerende adfærd ved mindste krav sætning. Ved begyndelsen af udredningen opfyldte begge drenge kriterierne for diagnosen socialiseret adfærdsforstyrrelse, der netop er kendetegnet ved en opretholdt stabil relation til jævnaldrende trods generelle vanskeligheder i det sociale. Man fandt dog, at begge drenge opfyldte kriterierne for ASF, ligesom de blev vurderet til at være i en så belastet tilstand, at de opfyldte kriterierne for en tilpasningsreaktion. Det blev understøttet af familiernes fortælling om forløb i skole og pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR)-regi, der havde strakt sig over flere år og været præget af aflysninger, forsinkelser, opbrud og krav, som drengene ikke havde kunnet honorere. Dette havde formentlig medvirket til forværring af trivsel- og funktionsniveauet til et punkt, hvor drengene ikke længere havde kunnet deltage i nogen former for læringsmiljø.

DISKUSSION

PDA er med god grund omdiskuteret, da denne betegnelse lægger op til alene at anskue adfærden som et iboende problem ved barnet eller som et resultat af forældrenes manglende evne til at regulere og stille passende krav. Det er blevet påpeget, at man med anvendelsen af betegnelsen risikerer at flytte fokus og øge risikoen for at overse behov for støtte hos børn med udviklingsforstyrrelser [5]. Herunder er det vigtigt at huske på, at autisme er et spektrum, hvor de forskellige træk kan forekomme i varierende grader eller helt være fraværende. I diskussionen om berettigelsen af PDA er adfærden derfor også af nogle forskere beskrevet som en forventelig reaktion på diskrepans mellem krav og ressourcer [5].

Børn med autisme vides at være i højere risiko for at reagere med mistrivsel, hvis de ikke tilbydes kompenserende pædagogik og rammer med fokus på stabilitet og forudsigelighed. Den kravundgående adfærd kan induceres af den nedsatte fleksibilitet og grundet den medførende belastning starte en selvforstærkende og nedadgående spiral i barnets funktionsniveau. Det, der opleves som ekstrem kravafvisning, skal derfor ses som et tydeligt udtryk for, at miljøet ikke matcher barnets behov, og kan betragtes som en meget alvorlig advarsel, svarende til en kanariefugls funktion som indikator for iltmangel, kulilteforgiftning og farlige luftforhold i en kulmine.

Man skal huske, at alle børn har et behov for at høre til. Det er derfor samtidig en mulighed, at de beskrevne børn har et ønske om at fungere på lige fod med jævnaldrende i det sociale, mere end de trives med det [5]. Man bør derfor undersøge, om adfærden er en forebyggelig følge af langvarig overbelastning ved at skulle overtillpasse sig uden den nødvendige støtte. Uanset hvad, synes det væsentlige at være, at vi ikke kommer til at lægge ansvaret hos barnet ved at acceptere PDA som et intrapersonelt træk.

Korrespondance *Pernille Darling Rasmussen*. E-mail: ped@hejmdal.dk, pernille@darlingrasmussen.dk

Antaget 24. november 2022

Publiceret på ugeskriftet.dk 9. januar 2023

Interessekonflikter ingen. Forfatterens ICMJE-formular er tilgængelig sammen med artiklen på ugeskriftet.dk

Referencer findes i artiklen publiceret på ugeskriftet.dk

Artikelreference Ugeskr Læger 2023;185:V09220531

SUMMARY

Extreme pathological avoidance behaviour in children with autism

Pernille Darling Rasmussen

Ugeskr Læger 2023;185:V09220531

Requests for pathological demand avoidance (PDA) diagnoses have increased over recent years. However, PDA remains controversial. It was first coined by *Elisabeth Newson* who hypothesised that PDA differed from autism in specific areas. This case report presents two boys from different families whose parents have suggested PDA as the core problem. But both boys were diagnosed with autism and when reviewing their history, it became clear that they had been subjected to great stress for years as they had not been supported sufficiently at school. PDA may be the resulting behaviour of this.

REFERENCER

1. Newson E, Le Maréchal K, David C. Pathological demand avoidance syndrome: a necessary distinction within the pervasive developmental disorders. *Arch Dis Child*. 2003;88(7):595-600. doi: 10.1136/adc.88.7.595.
2. Orm S, Løkke JA, Løkke GEH. Pathological demand avoidance: en transaksjonell atferdsanalytisk forklaringsmodell uten patologi. *Nor Tidsskr Atferdsanalyse*. 2019;1(1):29-43.
3. Kildahl AN, Helverschou SB, Rysstad AL et al. Pathological demand avoidance in children and adolescents: a systematic review. *Autism*. 2021;25(8):2162-2176. doi: 10.1177/13623613211034382.
4. Mitra B. It's not autism. It's your parenting. An autoethnographic exploration of the relationships between professionals and parents of an autistic child in the UK. *Ought: J Autistic Culture* 2022;3(2):art 6.
5. Milton D. 'Natures answer to over-conformity': deconstructing pathological demand avoidance. *Autism Experts*. <https://kar.kent.ac.uk/62694/> (16. nov 2021).